

Preventivní program – 2015/2016

---

*Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Horšovský Týn, Littrowa 122,
Horšovský Týn*

Ředitel školy: Ing., Bc. Václav Švarc

Metodik prevence: Mgr. Jarmila Ledvinová

Obsah

1. Východiska tvorby MPP

1.1 Cíl programu

1.2 Garant programu a jeho spolupracovníci

1.3 Popis výchozí situace

1.3.1 Charakteristika školy a její specifika

1.3.2 Vnitřní informační zdroje

1.3.3 Vnější informační zdroje

2. Cíle MPP

2.1 Krátkodobé cíle

2.2 Střednědobé cíle

2.3 Dlouhodobé cíle

3. Metody práce

3.1 Aktivity pro žáky

3.2 Aktivity pedagogů

3.3 Spolupráce s rodiči

4. Krizový plán školy – strategie postupu řešení v případě zjištění SPJ

5. Přílohy

Seznam použitých zkratk:

CPPT – Centrum protidrogové prevence a terapie

KCVJŠ – Krajské centrum vzdělávání a jazyková škola

MPP – minimální preventivní program

*MŠMT ČR – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
České republiky*

NIDV – Národní institut dalšího vzdělávání

OSPOD – oddělení sociálně právní ochrany dětí

PP- primární prevence

PPP – pedagogicko-psychologická poradna

RZS – rychlá záchranná služba

ŘŠ – ředitel školy

SŠ - střední škola

ŠMP – školní metodik prevence

ŠVP – školní vzdělávací program

VP – výchovný poradce

1. Východiska tvorby MPP

Minimální preventivní program školy je zpracován na základě Metodického pokynu k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (MŠMT ČR č. j.: 21291/2010-28), který do prevence rizikového chování zařazuje předcházení zejména následujícím rizikovým jevům:

- **agrese**
- **záškoláctví**
- **šikana, kyberšikana**
- **násilí**
- **intolerance**
- **antisemitismus**
- **extremismus**
- **rasismus a xenofobie**
- **homofobie**
- **vandalismus**
- **závislostní chování**
- **užívání všech návykových látek**
- **netolismus**
- **gambling**
- **rizikové sporty a rizikové chování v dopravě**
- **spektrum poruch příjmu potravy**
- **negativní působení sekt**
- **sexuální rizikové chování**

1.1 Hlavní cíl programu ve školním roce 2015/2016

Na základě analýzy současného stavu ve škole je naším cílem především předcházet výskytu rizikového chování u žáků naší školy. V letošním školním roce se chceme opět zaměřit zejména na ožehavá témata naší školy, což je prevence zneužití návykových látek, zejména tabákových výrobků a marihuany, záškoláctví, prevence výskytu šikany v jednotlivých třídách a rizikové chování (sexuální rizikové chování, rizikové chování v dopravě).

Za velmi důležitou součást preventivního působení považujeme prohlubování komunikačních dovedností mezi učitelem a žákem, rodiči a žákem, posilování sebevědomí, sebeúcty a vzájemné úcty, řešení konfliktů, překonávání překážek, vést je k stanovování si reálných cílů, bojovat proti nudě, bez pomoci návykových látek a bez rizikových forem chování. Do této kategorie zařazujeme také rozvoj sociálního citění žáků, proto se budeme snažit uspořádat exkurze do různých zařízení, která poskytují sociální služby – pečovatelský dům, azylový dům, stacionáře apod.

Dílním cílem našeho programu je také motivovat učitele k aktivnímu zapojení se do realizace programu v třídnických hodinách, ve svých vyučovacích hodinách i na neformální bázi při komunikaci se žáky, ke spolupráci s kolegy a k vzájemné informovanosti o chování žáků, zejména mezi učiteli teoretického a praktického vyučování.

1.2 Garant programu a jeho spolupracovníci

Za koordinaci preventivních aktivit zodpovídá školní metodik prevence rizikového chování Mgr. Jarmila Ledvinová (dále jen ŠMP).

ŠMP spolupracuje s ostatními pedagogickými pracovníky školy, s odborníky a institucemi zabývajícími se problematikou rizikového chování žáků, ŠMP seznamuje ředitele školy s aktualizovaným programem, ředitel školy je garantem MPP.

Program je určen pro žáky 1. – 4. ročníků střední odborné školy, žáky 1. – 3. ročníků středního odborného učiliště, 1. a 2. ročníků oboru podnikání denního studia.

1.3 Popis výchozí situace (vnitřní a vnější zdroje)

1.3.1 Charakteristika školy a její specifika

Základní údaje o škole

Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Horšovský Týn, Littrowa 122

Jméno a příjmení ředitele: **Ing. Bc. Václav Švarc** (svarc@sos-souhtyn.cz)

Jméno a příjmení školního metodika prevence: **Mgr. Jarmila Ledvinová** (ledvinovaj@sos-souhtyn.cz)

Jméno a příjmení výchovného poradce: **Mgr. Věra Blacká** (blacka@sos-souhtyn.cz)

Obor vzdělání	Počet tříd	Počet žáků
Agropodnikání	4	64
Ekonomika a podnikání	1	10
Předškolní a mimoškolní pedagogika	3	89
Stavebnictví	1	8
Nástavbové studium - Podnikání	2	34
Kuchař - číšník	3	53
Zedník	3	23
Cukrář	3	37

Mechanik opravář motorových vozidel	3	59
Opravář zemědělských strojů	3	71
Celkem	26	448

1.3.2 Vnitřní informační zdroje

Odborná a metodická literatura:

- Učitelské noviny
- Prevence – odborný časopis
- Drogy – poznej svého nepřítele
- Řekni drogám ne
- Sám sebou
- Griffinová, Musson, Allenová, Kissingerová: Cesta ke svobodě
- Gábal I.: Etnické menšiny ve střední Evropě
- Strejčková A. a kol: Veřejné zdravotnictví a výchova ke zdraví
- Trestní zákon

Audiovizuální zdroje:

Druh	Název
DVD	Katka- dokument o uživateli drog
DVD	Mezi stěnami – tematický film o šikaně
DVD	Mezi nimi – tematický film o problematice AIDS
DVD	Sami – tematický film o poruchách příjmu potravy
DVD	René
DVD	Vlna

Webové stránky školy: <http://www.sos-souhtyn.cz/>

E - mailová adresa ŠMP: ledvinovaj@sos-souhtyn.cz

1.3.3 Vnější informační zdroje

Webové stránky:

- www.adiktologie.cz

- www.anabell.cz
- www.cppt.cz
- www.kotva.cppt.cz
- www.drogy.cz
- www.odrogach.cz
- www.streetwork.cz
- www.minimalizacesikany.cz
- www.linkabezpeci.cz
- www.sikana.org
- www.sikana.cz
- www.e-bezpeci.cz
- www.seznamsebezpecne.cz

Kontakty na organizace:

- PPP Plzeň, Částkova 78, Plzeň 326 00, vedoucí pracoviště Plzeň - sever: Mgr. Šárka Čechurová, tel: 377 468 172, e mail: pppps@quick.cz
- Policie ČR, obvodní oddělení Manětínská 396, 331 41 Kralovice, tel: 373 396 466, fax: 373 396 301, e-mail: psoopkralo@mvcz.cz, vedoucí oddělení: komisař npor. Mgr. Petr Kabát, tel: 974 327 730
- P- centrum, středisko pro primární prevenci, Plachého 6, Plzeň 301 00, tel. 377 220 325, 731 183 394, e mail: prevence@cppt.cz
- K – centrum, kontaktní centrum, Havířská 11, Plzeň 301 00, tel./fax: 377 421 374, e mail: kcentrum@cppt.cz, internetové poradenství: dotazy@cppt.cz
- Občanská poradna Plzeň, o.s. Koterovská41, 326 00 Plzeň, tel. 377 456 468, 377 456 467, 777 964 5630, e mail: poradna@opplzen.cz
- MUDr. Ctirad Kozderka, Průběžná 821, 331 41 Kralovice, tel. 373 396 306
- Linka důvěry a psychologické pomoci Plzeň, nonstop provoz, tel. 377 462 312, 605 965 822, e mail: ld.plzen@atlas.cz
- Linka dětské pomoci: 377 260 221, 603 444 192
- Linka Bílého kruhu bezpečí: Husova 11, Plzeň, tel: 257 317 110 NONSTOP, www.bkb.cz
- Centrum SOS Archa: 377 223 221, archa.plzen@diakonieccc.cz
- Poradenské centrum Ledovec, Ledce1, 330 14 Ledce, mobil 776 100 101, Facebook Ledovec, o. s., e-mail: pc@ledovec.cz
- Člověk v tísni o.p.s., regionální pobočka Plzeň, Mikulášské nám. 17, 326 00 Plzeň, tel. 377240 090

2. Cíle MPP

2.1. Krátkodobé cíle

Zlepšit znalosti žáků v oblasti rizikového chování, posilovat jejich správné hodnoty a postoje, vyhradit určitý počet hodin pro školní preventivní aktivity, zvyšovat sociální kompetence žáků, rozvíjet dovednosti zakotvené v ŠVP, realizovat aktivity preventivního programu v rámci školních i volnočasových aktivit, pravidelně navštěvovat a vyhledávat tematická divadelní a filmová představení, přednášky a besedy s odborníky, nabízet četbu knih a časopisů s danou tematikou, nabídnout rodičům didaktické materiály a poradenskou činnost, provést monitoring rizikového chování.

2.2. Střednědobé cíle

Vytvořit funkční preventivní program školy, získávat podporu a pochopení všech pedagogických pracovníků školy v otázce nutnosti prevence a její realizace, zlepšovat komunikační a asertivní dovednosti, zlepšovat sebeovládání a nenásilné zvládání konfliktů, zajistit žákům příjemné a podnětné prostředí, aby do školy chodili „rádi“, zapojit organizace do preventivního programu školy, usilovat nadále o dobré vztahy mezi školou a rodinou, podporovat volnočasové aktivity a zájmové kroužky, podporovat průběžné vzdělávání všech pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování.

2.3. Dlouhodobé cíle

Snížit počet rizikového chování u žáků školy (záškoláctví, potírání projevů šikany, agrese, nadřazenosti atd.), vytvořit dlouhodobou funkční strategii školy v oblasti PP, vytvořit právní vědomí, mravní a morální hodnoty, společenské normy, udržet příznivé sociální klima – pocit důvěry, atmosféru pohody a klidu, podporovat výchovu ke zdravému životnímu stylu a osvojení pozitivního sociálního chování.

3. Metody práce

Minimální preventivní program je koncipován jako dlouhodobý a komplexní.

3.1. Aktivity pro žáky

- přednášky a besedy (v rámci školy, spolupráce s PPP, s dalšími organizacemi)
- výukové bloky – zaměřené na prevenci rizikového chování nebo týkající se zdravého způsobu života (realizace ŠMP, učitelé OBN a odborných předmětů, PPP)
- volnočasové aktivity – sportovní, kulturní (úsek mimo vyučování)
- sportovní akce – jednorázové
- poradenská činnost – VP, ŠMP, ŘŠ
- nástěnka – zaměřená na aktuální téma
- kulturní akce – zájezdy do zahraničí, na výstavy, návštěvy kina, exkurze
- akce pořádané žáky
- dobrovolnická a charitativní činnost

Přehled akcí MPP

1. ročník oboru Předškolní a mimoškolní pedagogika

- Práce v mateřském centru Duhový svět
- Adaptační kurz

2. ročník oboru Předškolní a mimoškolní pedagogika

- Práce v mateřském centru Duhový svět

1. ročník oboru Agropodnikání

- „výměna rolí“ s oborem Kuchař-číšník
- Adaptační kurz
- VZPoura úrazům

2. ročník oboru Agropodnikání

- „výměna rolí“ s oborem Kuchař-číšník

3. ročník oboru Agropodnikání

- „výměna rolí“ s oborem Kuchař-číšník

4. ročník oboru Agropodnikání

- „výměna rolí“ s oborem Kuchař-číšník

1. ročník oboru Cukrář

- „výměna rolí“ s oborem Předškolní a mimoškolní pedagogika

- Adaptační kurz
- VZPoura úrazům

2. ročník oboru Cukrář

- „výměna rolí“ s oborem Předškolní a mimoškolní pedagogika

3. ročník oboru Cukrář

- „výměna rolí“ s oborem Předškolní a mimoškolní pedagogika

1. ročník oboru Kuchař – číšník

- „výměna rolí“ s oborem Předškolní a mimoškolní pedagogika
- Adaptační kurz
- VZPoura úrazům

2. ročník oboru Kuchař – číšník

- „výměna rolí“ s oborem Předškolní a mimoškolní pedagogika

3. ročník oboru Kuchař – číšník

- „výměna rolí“ s oborem Předškolní a mimoškolní pedagogika

1. ročník oboru Mechanik opravář motorových vozidel

- **Techmánie**
- Adaptační kurz
- VZPoura úrazům

2. ročník oboru Mechanik opravář motorových vozidel

- **Techmánie**

3. ročník oboru Mechanik opravář motorových vozidel

- **Techmánie**

1. ročník oboru Opravář zemědělských strojů

- **Techmánie**
- Adaptační kurz
- VZPoura úrazům

2. ročník oboru Opravář zemědělských strojů

- **Techmánie**

3. ročník oboru Opravář zemědělských strojů

- **Techmánie**

- **Sportovní soutěže**
- **VZPoura úrazům**
- **Adaptační kurzy pro první ročníky**
- **Divadlo**
- **Filmová představení**
- **Soutěže v odborných dovednostech**
- **Vánoční jarmark**
- **mateřské centrum Duhový svět**

Přehled témat souvisejících s PP realizovaných v rámci jednotlivých předmětů

Předmět	Téma
Tělesná výchova	sport jako zdravý životní styl, fair play jednání
Psychologie	prevence drogových závislostí a jiných závislostí
Osobnostní výchova	komunikace v sociální péči
Občanská nauka	malé sociální skupiny a vztahy v nich, šikana
Občanská nauka	malé sociální skupiny a vztahy v nich, šikana
Osobnostní výchova	etika a morálka, psychohygienu
Sociální služby	prevence kriminality dětí a mládeže
Psychologie	neschopnost zařadit se do společnosti, závislost na drogách a alkoholu
Německý jazyk	lidské tělo a zdraví
Občanská nauka	kriminalita, radikalismus, extremismus, právní minimum
Občanská nauka	kriminalita, radikalismus, extremismus, právní minimum
Český jazyk a literatura	životní styl
Speciální pedagogika	problematika poruch chování
Právo	základní pojmy teorie práva, ochrana práv dětí a mladistvých
Psychologie	problematika chování v adolescenci a pubescenci
Sociální služby	pomoc lidem s drogovou aj. závislostí
Německý jazyk	lidské tělo a zdraví
Občanská nauka	zdraví a jeho ochrana, vývoj a rozvoj osobnosti
Český jazyk a literatura	kultura osobního projevu
Německý jazyk	správné stravovací návyky

Český jazyk a literatura	kultura osobního projevu
Německý jazyk	správné stravovací návyky
Sociální péče	terénní sociální služby, problematika sociálně vyloučených lokalit
Psychologie	duševní hygiena
Tělesná výchova	Životospráva
Konverzace v anglickém jazyce	zdraví, multikulturalismus
Právo	trestní odpovědnost, trestné činy, tresty
Konverzace v německém jazyce	sport, zdraví, mládež a její problémy
Občanská nauka	politické ideologie, multikulturní soužití, etika, mravní hodnoty a postoje

3.2. Aktivity pedagogů

Vzdělávací semináře pedagogů (v rámci školy, KCVJŠ, NIDV, CPPT, ZČU aj.), porady pedagogů – ŠMP informuje ostatní pedagogy o novinkách v resortu PP, aktuality v rámci PP jsou vyvěšovány na nástěnku ve sborovně, rozesílány e-mailem.

3.3. Spolupráce s rodiči

Rodiče mohou kontaktovat pedagogické pracovníky pomocí e-mailu, telefonu nebo si mohou domluvit osobní schůzku.

- Jednou za pololetí jsou realizovány třídní schůzky.
- Průběžná klasifikace ze všech předmětů je zveřejňována na webu Bakaláři, průběžná aktualizace je samozřejmostí.
- V případě problému (výchovního, studijního, zdravotního, sociálního atd.) se žákem jsou rodiče školou kontaktováni, informováni o problému. Společně (žák, rodiče, škola) problém řeší.
- Rodiče mají MPP k dispozici na webových stránkách školy.
- Rodiče jsou hromadně informováni prostřednictvím webu školy o všech změnách ve školním rozvrhu, o školních akcích a dalších aktivitách.

4. Krizový plán školy - strategie postupu řešení v případě zjištění rizikového chování

Dojde-li k porušení školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy nebo výskytu jiných sociálně patologických jevů (šikana, rasismus, ...) bude postupováno dle školního řádu a metodického pokynu MŠMT ČR č. j.: 21291/2010-28 takto:

1. Individuální pohovor se žákem (dle konkrétní situace – třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence nebo ředitel)
2. Podle zjištěných informací spolupráce s rodinou
3. Doporučení a zprostředkování kontaktu s odborníky
4. V případě nezájmu rodičů kontaktování sociálního odboru a oddělení péče o dítě
5. V případě dealerství oznámení Policii ČR.

Postup školy při vzniku problémů v oblasti zneužívání návykových látek

I. U žáka byly nalezeny nelegální drogy

1. Učitel odebere za přítomnosti svědka látku a uloží ji na bezpečné místo (do školního sejfů) s písemným záznamem o případu.
2. Oznámí tuto skutečnost řediteli školy.
3. Učiteli není dovoleno bez svolení žáka provádět šetření. Toto je oprávněna pouze Policie ČR u osob podezřelých ze zneužívání drog.
4. Ředitel školy informuje rodiče žáka a rozhodne, zda je nutné postoupit případ policii.
5. Ředitel školy rozhodne o případném potrestání žáka a prostřednictvím TU informuje rodiče.

II. Na půdě školy je nalezen žák pod vlivem drog nebo alkoholu, nebo trpí abstinenčními příznaky

1. Učitel, který nalezne žáka pod vlivem drog nebo alkoholu, nebo žáka trpícího abstinenčními příznaky, zajistí žákovi bezpečnost (dá ho okamžitě pod dohled TU, případně jiného učitele a okamžitě kontaktuje rodiče, případně zdravotnické zařízení).
2. Učitel případ okamžitě nahlásí vedení školy.
3. Učitel provede ve spolupráci s výchovným poradcem či metodikem prevence zápis o daném případě.
4. Ředitel školy informuje rodiče žáka a rozhodne, zda je nutné postoupit případ policii z důvodu zneužívání a distribuce drog.

5. Po návratu žáka do školy provede třídní učitel, případně výchovný poradce pohovor se žákem. Doporučí mu rozhovor s odborníkem, zpočátku třeba přes linku důvěry, dále doporučení na odborníky ze zdravotnického zařízení, K-centra, PPP, apod.

6. Ředitel školy rozhodne o případném potrestání žáka a prostřednictvím TU informuje rodiče.

III. Žák se svěří s tím, že užívá drogy

1. Učitel nabídne radu a podporu nebo se obrátí na výchovného poradce. Doporučí žákovi rozhovor s odborníkem např. ze zdravotnického zařízení, K-centra, PPP apod. Případně se žákovým souhlasem příslušné zařízení (např. PPP) okamžitě kontaktuje.

2. Pokud půjde o nezletilého žáka, je nutné ho přesvědčit o nutnosti kontaktovat rodiče a vše jim vhodnou formou oznámit. Zachování mlčenlivosti vzhledem k věku žáka je nevyhovující pro obě strany.

IV. Na půdě školy byly nalezeny drogy nebo vybavení k jejich užívání

1. Nálezce z řad učitelů drogy nebo vybavení zajistí jejich bezpečné uložení.

2. Provede záznam o případu za přítomnosti svědka.

3. Informuje ředitele školy nebo jeho zástupce.

4. Ředitel školy nebo jeho zástupce kontaktuje policii.

V. Žák je přistižen při prodeji drog

1. Pedagog či jiný pracovník školy odebere látku a uloží ji na bezpečném místě (do školního sejfu) se záznamem o případu a za přítomnosti svědka.

2. Pedagog či jiný pracovník školy kontaktuje výchovného poradce či metodika prevence a ten prodiskutuje případ se žákem. Provede zápis o pohovoru.

3. Pedagog či jiný pracovník školy vše oznámí řediteli školy.

4. Ředitel školy kontaktuje policii z důvodu porušení § 217 trestního zákona (ohrožení mravní výchovy mládeže) a prostřednictvím třídního učitele vše oznámí rodičům žáka.

5. Ředitel školy rozhodne o případném potrestání žáka a prostřednictvím TU informuje rodiče.

Postup školy v případě neomluvené či zvýšené omluvené absence žáků

1. Dobu a způsob uvolnění žáka ze školního vyučování stanoví školní řád.

2. Školní docházku žáků své třídy eviduje třídní učitel.

3. Na prevenci záškoláctví se podílí třídní učitel, výchovný poradce a školní metodik prevence ve spolupráci s ostatními učiteli a zákonnými zástupci žáka. Součástí prevence je:

- pravidelné zpracování dokumentace o absenci žáků

- součinnost se zákonnými zástupci
- analýza příčin záškoláctví včetně přijetí příslušných opatření
- výchovné pohovory se žáky

4. Škola prostřednictvím TU může požadovat, pokud to považuje za nezbytné, jako součást omluvenky vystavené zákonným zástupcem či zletilým žákem i doložení nepřítomnosti žáka z důvodu nemoci ošetřujícím lékařem a to pouze v případě, že nepřítomnost žáka ve škole přesáhne tři dny školního vyučování.

5. Ve zcela výjimečných, individuálně stanovených případech (především v případě, časté nepřítomnosti žáka nasvědčující zanedbávání školní docházky) může škola požadovat jako součást omluvenky potvrzení ošetřujícího lékaře o nemoci žáka i v případě nepřítomnosti, která nedosahuje délky uvedené v odstavci 4.

6. Třídní učitel je povinen sledovat jak omluvenou, tak neomluvenou absenci žáka. V případě, že se žák neúčastní po dobu nejméně 5 vyučovacích dnů vyučování a jeho neúčast není omluvena, vyzve ředitel školy na podnět třídního učitele písemně zletilého žáka nebo zákonného zástupce nezletilého žáka, aby neprodleně doložil důvody žákovy nepřítomnosti; zároveň upozorní, že jinak bude žák posuzován, jako by vzdělávání zanechal. Žák, který do 10-ti dnů od doručení výzvy do školy nenastoupí nebo nedoloží důvod nepřítomnosti, se posuzuje, jako by vzdělávání zanechal posledním dnem této lhůty. Tímto dnem přestává být žákem školy.

7. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce nebo zletilý žák pozván doporučeným dopisem.

8. Při počtu neomluvených hodin nad 10 svolává ředitel školy na podnět třídního učitele školní výchovnou komisi, které se zúčastní mj. ŠMP, výchovný poradce, zákonný zástupce žáka, příp. orgán sociálně právní ochrany dětí.

9. V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, informuje třídní učitel o této skutečnosti ředitele školy. Ředitel školy zašle oznámení o pokračujícím záškoláctví s náležitou dokumentací příslušnému orgánu sociálně – právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu.

Postup školy v případě zjištění šikany

Definice: Šikana je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumějí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osoby, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.

- Učitel, který vyzoroval šikanu nebo byl na ni některým žákem upozorněn, konfrontuje své pozorování s dalšími kolegy, především s třídními učiteli.

- Podezření na šikanu oznámí učitel ŘŠ, VP, ŠMP.
- Třídní učitel se ve spolupráci s ostatními učiteli pokusí nalézt vhodné svědky.
- TU sám nebo ve spolupráci s VP, ŠMP provede individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky – spolužáky (konfrontace svědků šikany mezi sebou). Udělá stručný zápis a nechá ho svědky podepsat.
- TU se spojí s rodiči případné oběti a konzultuje s nimi znaky možné šikany. Vyslechne ve spolupráci s VP či ŠMP oběť, zaručí jí diskrétnost a důvěrnost poskytnutých informací. Vyhotoví zápis. Rodičům oběti nebo oběti samotné nabídne psychologickou pomoc poskytovanou odborným pracovištěm, na které předá kontakt.
- TU ve spolupráci s VP, popř. ŠMP provede rozhovor s agresorem (agresory), udělá stručný zápis.
- ŘŠ je o průběhu šetření průběžně informován TU.
- Po zjištění všech skutečností navrhne ŘŠ spolu s TU, VP a ŠMP další postup.
- TU informuje jak rodiče oběti, tak rodiče agresora o následujícím postupu. Pozve je do školy, kde s nimi po seznámení se situací provede stručný zápis, který všichni zúčastnění podepíší. Pozve zvláště rodiče oběti a zvláště rodiče agresora!
- Teprve po všech výše uvedených krocích rozebere TU, případně ve spolupráci s VP či ŠMP, situaci ve třídě, oznámí potrestání viníků.
- TU i ostatní učitelé vyučující v této třídě sledují další vývoj situace ve třídě.

Poznámky:

a) Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů. Proto je nutné vždy informovat ŘŠ, který rozhodne, zda tuto skutečnost ohlásí Policii ČR či OSPOD.

b) Šikanování je hrubým porušením školního řádu. Agresor bude dle zjištěných skutečností potrestán. Výše trestu bude záležet na druhu a způsobu šikany.

c) V případě výbuchu brutálního skupinového násilí vůči oběti (tzv. „školní lynčování“) je nutný následující postup:

1. Překonat šok pedagoga a bezprostředně zachránit oběť (1. pomoc, RZS).
2. Domluva pedagogů na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránit domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Informovat ŘŠ, nahlásit případ policii.
6. Vlastní vyšetřování.

Přílohy

Program proti šikaně

Šikana je závažným negativním jevem ve školním prostředí. Je v ní obsažen patrný úmysl ublížit jinému psychicky nebo fyzicky, incidenty se opakují, přičemž oběti jsou často nuceny k mlčení zastrašováním.

O drtivě většině šikanování se neví. Zůstává skryto navzdory tomu, že lehčí formy a počáteční stadia šikanování zasahují velkou část školní populace. Pedagogové se dozvídají o šikanování pouze ojediněle, většinou když „samovolně“ vypluje na povrch v nějaké extrémní formě. Následující kroky o nápravu bývají vesměs chybné, a tedy neúčinné. Pedagogové nejsou dostatečně připraveni na boj se šikanováním /neznalost, bagatelizace problému, náprava/. Argumentuje se tím, že kdyby měl dotčený pořádnou kázeň, bylo by všechno v pořádku.

Druhy šikanování

Šikanování jako patologické chování - jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně týrá a zotročuje spolužáka či spolužáky a používá k tomu agresi a manipulaci:

- fyzická agrese a používání zbraní,
- slovní agrese a zastrašování zbraněmi,
- krádeže, ničení a manipulace s věcmi,
- násilné a manipulativní příkazy.

Dále sem patří např. ponižující přezdívka, smích při neúspěchu, osamocení žáka apod. Tyto méně nápadné signály by však neměly být podceňovány. Důležitým kritériem je, jak podezřelé chování prožívá žák, jemuž je „legráčka“ určena. Minimálně je nutné najít si čas na přátelský a povzbuzující rozhovor.

Šikanování jako závislost - vzájemná vazba mezi agresorem a obětí /nesymetrický vztah/ - skrýt vlastní strach a zároveň využít strachu druhého. Rozdělí ve skupině na silné a slabé / „silní“ předvedou své přednosti, jimiž zakryjí své slabosti; „slabí“ jsou strachem tak ochromeni, že ukážou všechny slabosti, které by chtěli zakrýt. Pedagog se zde nesmí nechat zmást a přijmout vnější zdání, že si oběť za všechno může sama. To, že je někdo „slabý“, není žádná vina. Nikdo nemá právo fyzicky ani psychicky týrat druhého člověka.

Šikanování jako porucha vztahů ve skupině - šikanování není nikdy pouze záležitostí jednotlivce nebo jen agresora a oběti, děje se v kontextu vztahů nějaké konkrétní skupiny (skupiny dětí a mládeže, sourozenci v rodině, sbor vychovatelů, a pod.). **Zneužívání moci** - k týrání dochází v rámci apriorních vztahů nadřízenosti a podřízenosti /může jít o týrání žáka učitelem, dítěte rodičem, učitelem ředitelem apod.

Zvláštnosti šikanování u dětí a mládeže - nižší intenzita brutality, oslabená účinnost manipulace - menší výskyt tzv. dokonalých šikan. Čím je starší agresor, tím více se snaží vyrovnat dospělým, nebo je překonat, např. šikana se sexuální podtextem. Dětské šikany se dají lépe odhalit a také se

jednodušeji napravují. U dívek je výskyt šikanování oproti chlapcům nižší, převažují zde psychické formy násilí.

Stádia šikanování

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není neuznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet "drobné" legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé "viru" začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti "slabí".

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů "virem" přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě - aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra "vykořisťování". Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Spouštěcí mechanismy šikanování

Spouštěcím mechanismem šikanování mohou být rizikové osobnostní charakteristiky protagonistů šikany a členů skupiny, osobnost pedagoga, prostředí, rodina, společnost.

Agresori nemají žádné vědomé pocity viny, netrápí se skutečností, že někomu ubližují a zasloužený trest vnímají jako křivdu.

- **Ochrana sebepojetí** - agresor svaluje vinu na oběť, odůvodňuje své chování.
- **Sobecká a sebestředná orientace** - agresor se považuje za střed světa a z tohoto titulu si upravuje mravní hodnoty podle svých potřeb. Jejich mravní mantinely jsou pružné, vždy si nacházejí přijatelné vysvětlení pro své nemorální chování.

- **Ustrnutí duchovního vývoje u agresora** - duchovní a psychický vývoj spolu souvisí. (Co je považováno za krásné a roztomilé u příkazujícího tříletého dítěte, se v pozdějším věku může stát zhoubným - např. středoškolák s charakterem pětiletého dítěte bude beze studu lhát, podvádět a jednat bezohledně.)

Ve většině případů šikanování se agresori neliší od ostatních dětí, jsou pouze závislí na sobě, jsou mimořádně egoističtí a egocentričtí, jejich vztahy k druhým jsou pouze prospěchářské. Porucha duchovního a mravního vývoje není na překážku vysoké inteligenci, hluboké vzdělanosti a silné vůli k vlastnímu úspěchu.

Osobnost pedagoga, hlavní nástroj při ovlivňování skupiny a jednotlivců, musí být v pořádku, pedagog musí sám sobě rozumět a znát své možnosti. Potřebuje umět reflektovat sám sebe i svůj vztah k žákům, mít svou profesi rád. Šikanu mohou podporovat i osobnostně nevyzrálí pedagogové, kteří nejsou schopni vytvořit ve třídě atmosféru náklonnosti, vcítění, soucitu a porozumění. Chybí jim schopnost vidět trápení slabých žáků a vnímat skupinu jako živý organismus, ve kterém se neustále něco děje.

Následky šikanování

Destruktivní účinky šikanování

- Poškození fyzického a psychického zdraví dětí.
Šikanování způsobuje obětem nezměrné psychické a fyzické utrpení. Dlouhodobě a někdy i trvale poškozuje psychické a tělesné zdraví.
- Fixování antisociálních postojů u agresorů.
Nezastavený a svému osudu ponechaný agresor se stává „charakterovým mrzákem“, u něhož se upevňují antisociální postoje a celková připravenost pro trestnou činnost. Deficit v jeho duchovním a mravním vývoji se výrazně prohloubil, nikdo mu nedal jasně najevo, co nesmí dělat, co je chráněnou sférou druhého člověka.
- Ztráta iluzí o společnosti u ostatních členů skupiny.
Žáci, kteří jsou svědky krutého bezpráví, ztrácejí iluze o společnosti, která by každému měla zajistit ochranu proti jakékoliv formě násilí. Mravní i zákonné normy jsou zcela bez zábran překračovány, aniž by to pro agresory znamenalo nějakou komplikaci.

Snížený efekt pedagogického působení u skupiny jako celku.

Následky šikanování u obětí - závažnost poškození závisí na tom, jaké míry destruktivní síly šikanování dosáhlo a zda bylo krátkodobé nebo dlouhodobé. Důležitá je i míra obranyschopnosti obětí.

Oběti pokročilých stupňů šikanování (čtvrtého a pátého stupně) - velmi závažné

následky, dotýkají se celé osobnosti, mají celoživotní charakter.

Oběti počátečních stupňů šikanování (prvního, druhého a třetího stupně) - takový žák se ve škole necítí dobře, jeho vztah ke škole bývá negativní. Počáteční stadia šikanování zanechávají bolestivé stopy nebo opouzdřené rány, které trápí oběť ještě po mnoha letech.

Prevence šikanování

Úmluva o právech dítěte zaručuje všem dětem v pedagogických zařízeních bezpečný pobyt bez poškozování zdraví a ohrožení života. Šikanování je v řadě případů trestnou činností. Bagatelizace problému, vyplývající z neznalosti vede řadu rodičů, pedagogů i veřejnost k tomu, že je šikanování považováno za „klukovinu“ nebo přestupek související s věkem.

Plán prevence

- Vytvořit a zajistit pro žáky programy na podporu sebevědomí, umění komunikace, na zjištění rušivých zvláštností chování, sociometrie tříd atd.
- Vysvětlit žákům, co je šikana a jak se jí mohou bránit (besedy, letáky).
- Nezastupitelnou roli má třídní učitel, sleduje chování žáků, vede žáky k osobní odpovědnosti, spolupracuje s ostatními vyučujícími. Závažné problémy řeší se školní psychologkou, výchovnou poradkyní a metodičkou prevence, případně s vedením školy.
- Žáci mohou využívat schránku důvěry.
- Věnovat pozornost pohybovému režimu žáků o přestávkách i v hodinách. Zařazovat oddechové chvíle pro uvolnění energie a odreagování stresu a agresivity.
- Vést evidenci problémových žáků a řešení problémových situací (TU, VP, metodička prevence, ŠPP).
- Kontrolovat kvalitu dozorů ve škole a řízení tříd (ŘŠ, ZŘ).

Krizový plán

Situace, které zvládne škola sama

1. Postupy první pomoci pro počáteční stádia šikanování se standardní formou.
2. RTP - "Rámcový" třídní program - celková léčba pro řešení zárodečného stádia šikanování.

Situace, kdy potřebuje škola pomoc zvenku

3. Metody první pomoci pro počáteční stádia šikanování s nestandardní formou.
4. Postupy první pomoci pro běžné formy pokročilé šikany.
5. Metody první pomoci (krizové scénáře) pro pokročilé šikany s neobvyklou formou, patří sem např. výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování.
6. ZIP - Základní intervenční program - celková léčba do 3. stádia šikanování.

Základní scénář první pomoci pro řešení počáteční a standardní šikany

Řešení šikany bychom mohli nazvat, pedagogickou chirurgií'. Ani zde nesmíme podcenit sebemenší detail. Jakákoliv kamufláž je odhalitelná, neboť účinnost zákroku se dá empiricky ověřit.

Ani v nejjednodušším diagnostickém případě při první pomoci, se nesmí udělat chyba. Jinak hrozí vážné nebezpečí poškození oběti. Všechny kroky musí být promyšlené.

Pokročilá stádia a nestandardní formy by měli řešit pouze specialisté na problematiku školního násilí a šikanování ve spolupráci se školou.

Schéma první pomoci

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a rozpoznání, zda nejde o neobvyklou formu šikanování.
2. Rozhovor s informátory a oběťmi.
3. Nalezení vhodných svědků.
4. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
5. Ochrana oběti.
6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.
7. Výchovná komise.
8. Rozhovor s rodiči oběti.
9. Práce s celou třídou.

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a rozpoznání zda nejde o neobvyklou formu šikanování:

Prvotním úkolem je odhadnout, jak je šikanování - nemoc vztahů ve skupině rozvinuto. Podle míry závažnosti, to znamená podle toho, zda se jedná o počáteční (1.,2.,3.) nebo pokročilé (4., 5.) stadium šikany, je potom nutné jednat.

Dále musíme rozpoznat, zda se nejedná o nějakou z neobvyklých forem šikanování, neboť ty vyžadují "do ladění" našich metod.

Tento důležitý úkol naplňujeme především prostřednictvím rozhovoru s informátory a oběťmi.

2. Rozhovor s informátory a oběťmi:

Na počátku je rozhovor s informátory a oběťmi o vnějším obrazu šikanování.

V případě, že hovoříme s těmi, kteří na šikanování upozornili, například s jiným pedagogem, odvážným kamarádem nebo rodičem jednoho z týraných žáků, následují ihned rozhovory s oběťmi (ne s podezřelými pachateli). Samozřejmě se stává, že varovné signály zachytí ten, kdo šikanu řeší - samotný třídní učitel nebo školní metodik prevence či výchovný poradce. Potom rozhovor s informátory odpadá. Nicméně vždy může být užitečné konzultovat své podezření s dalšími učiteli.

S informací o šikaně přicházejí často do školy rodiče. Pedagogové by neměli jejich výpověď zpochybňovat, reagovat obranně (říkat, že to není možné) a vyjadřovat nedůvěru. Škola by měla být na podobné situace připravena, vědět tedy, jak situaci řešit. Prakticky to znamená domluvit se s rodiči na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte, ubezpečit je, že pomůže, a naznačit příští kroky.

Při rozhovoru s obětí je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci. Je potřeba ochránit ji před možnou pomstou agresorů.

3. Nalezení vhodných svědků:

Ve spolupráci s informátory a oběťmi vytipujeme členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat. V podstatě jde o to, abychom vybrali žáky, kteří s obětí sympatizují, kamarádí s ní, nebo ji alespoň neodmítají, žáky nezávislé na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování.

4. Individuální, případně i konfrontační rozhovory se svědky:

Většinou postačí, když mluvíme s jednotlivými žáky. Důležité je, abychom rozhovory zorganizovali tak, aby o nich druzí nevěděli. Můžeme s nimi mluvit např. po vyučování. Vyskytnou-li se těžkosti, lze uskutečnit doplňující a zpřesňující rozhovory nebo konfrontaci dvou svědků. Vážnou chybou (vedoucí k ohrožení vyšetřování) je společné vyšetřování svědků a agresorů.

Za zásadní chybu lze považovat konfrontaci obětí a agresorů.

5. Ochrana oběti:

Šikanované dítě je třeba chránit do doby, než se vše vyřeší. Využít všechny dostupné možnosti.

6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi:

Rozhovor s agresory je vždy až poslední krok ve vyšetřování. Pokud na něj nebudeme dobře připraveni, jen ztratíme čas. Dokud neznáme vnější obraz šikanování a nemáme shromážděné důkazy, nemá smysl s agresory mluvit. Všecko zapřou a podezření vyvrátí nebo zpochybní. Hlavně však dostanou echo, že někdo "bonzoval", což vede k "zametení stop", a je reálné nebezpečí, že se agresori pomstí podezřelým z "bonzování". Hlavní význam rozhovoru spočívá v paralyzování jejich agrese vůči bližním!

To znamená, že setkání slouží k tomu, abychom agresory okamžitě zastavili a ochránili oběti, ale i je samé před následky jejich činů. Většinou se dá použít princip "přítlačení ke zdi". Například je upozorníme, že při jakémkoliv náznaku šikanování bude jejich potrestání přísnější, případně to bude ohlášeno policii apod. Zároveň zdůrazníme, že k jejich snaze napravit situaci bude přihlédnuto při řešení jejich chování. Například, když se podaří šikanování rychle vyšetřit a bezprostředně domluvit setkání s rodiči útočníků.

7. Výchovná komise:

Nejpřístupnějším způsobem zastavení šikany je tzv. metoda vnějšího nátlaku, tedy výchovná komise. V případě vstřícnosti rodičů k jednání ji realizujeme a v rámci společného setkání pedagogů a žáka-agresora i jeho rodičů se rozhoduje o výchovných opatřeních.

8. Rozhovor s rodiči oběti:

Důležité je individuální setkání s rodiči oběti. U počáteční šikany, která se dá často vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních.

9. Práce s celou třídou:

Po vyšetření šikany a potrestání viníků je třeba pracovat s celou třídou. Šikana není chřipková epidemie, která po čase ustoupí, šikana je problém trvalý, a proto je třeba s ní tak zacházet. Nejlepší prevencí je budovat trvale a systematicky kamarádké a bezpečné vztahy v celé třídě. Máme-li možnost, využijeme ke změně vztahů ve třídě spolupráci s profesionály z některých servisních zařízení (Středisko výchovné péče, pedagogicko-psychologická poradna, OS Společenství proti šikaně apod.)

Možnosti nápravy

Jakmile je vyšetřování šikany dokončeno, přistoupíme k nápravě. Metody usilují především o zastavení šikanování, obnovení dodržování oficiálních norem a zabezpečení ochrany oběti. Neřeší příčiny problému. Dvě odlišné metody:

1. Metoda vnějšího nátlaku - přinutit trestem a strachem viníky k zastavení agresivního chování a k dodržování oficiálních norem. Potřeba razantnosti a potřeba zajistit bezpečí všem ohroženým vyžaduje, aby metoda zahrnovala následující součásti:

- Individuální nebo komisionální pohovor - u zárodečných podob šikanování u dětí často

postačí udělat pedagogický nátlak mezi čtyřma očima. Ve vážnějších případech a u pokročilých stadií je nutné uplatnit nátlak prostřednictvím komisionálního pohovoru, složení komise je různé, záleží na typu školy a na okolnostech.

- Oznámení a potrestání agresorů před celou třídou - úkolem pedagoga je přesvědčit žáky o tom, že autority školy dokážou spolehlivě zajistit ochranu slabších před silnými a respektování kázeňských norem školy.

- Ochrana oběti - bezpečnost oběti by měla být dále posílena: setkáváním pedagoga s loajálními informátory; stanovením ochránců oběti /ze třídy nebo z vyšších ročníků/; intenzivním sledováním situace; zprostředkováním péče v odborném zařízení a udržováním kontaktu s jeho pracovníkem; vytvořením „horké linky“ s rodiči apod.

2. Metoda usmíření - místo donucení k vnější poslušnosti se tu sleduje vnitřní proměna vztahů mezi oběťmi a agresory. Je zde akcentováno řešení problému, tedy rozmrznutí agresivního postoje, domluva a usmíření mezi aktéry šikanování. Trestání se zde nekoná, místo toho nastupuje společné hledání nápravy v neformální atmosféře. Neočekávaná důvěra a laskavě pevný postoj k agresorovi může někdy vést ke zlomu nebo alespoň k otřesu agresivních postojů. Pedagog se zachová v emočně vypjaté atmosféře jinak, než agresor očekává, tím se prolomí dosavadní bludný kruh a otevře se nová cesta, nebo se alespoň oslabí patologické chování. Je těžké odhadnout, zda metoda usmíření dosáhne rozhodujícího obratu. Je to pouze možnost, kterou stojí za to zkusit.

Metodu lze použít v počátečních formách prvního a druhého stadia šikanování a za předpokladů, že oběti nehrozí další trauma a agresor vykazuje pohotovost své chování změnit /děti a mládež/. Při uplatňování metody usmíření dodržujeme tuto posloupnost:

1. Nejnutnější diagnostika - rozhovor s informátory a oběťmi; nalezení vhodných svědků; individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky.

2. Rozhovor s obětí - vysvětlíme jí, že náprava je možná dvěma způsoby, průběh druhého jí vysvětlíme a společně zvažujeme, který způsob je vhodnější. Při setkání se snažíme oběť maximálně podpořit a povzbudit. Další kroky následují v případě souhlasu oběti.

3. Rozhovor s agresorem - v případě, že je určitá otevřenost ke změně, agresor není zarputilý, je mu také nabídnuta domluva a usmíření s obětí.

4. Společné setkání a hledání nápravy - cílem setkání je dovést účastníky k porozumění problému, společnému hledání nápravy a usmíření.

První pomoc rodičů ve světě šikany

Šikanované děti se nacházejí v krajní nouzi, zoufale potřebují pomoc, ale často si o ni nedokážou říct. Rodiče by neměli přehlížet varovné signály a podezřelé projevy.

Je třeba postupovat obezřetně, aby rodiče dítěti ještě více neublížili, ale skutečně pomohli.

1. Poskytnout dítěti maximální oporu - do vyšetření a nápravy celé situace si s ním o vývoji situace povídat.

2. Oba rodiče by měli navštívit ředitele a třídního učitele - co nejlépe pedagogy informovat o tom, co se od dítěte dozvěděli a zjistit zda je škola schopna poskytnout odbornou pomoc, a podle toho se rozhodnout co dál - spolupráce s odborníkem, přeřazení dítěte na jinou školu, zajištění právní ochrany dítěte.

3. Podle situace ve škole, ale i dalších okolností je možné uvažovat o dalších opatřeních - navázání kontaktu s odborníkem /Linka bezpečí, návštěva pedagogicko-psychologické poradny/; návštěva rodičů agresora a pokus o domluvu o nápravě; zajištění ochrany dítěte na cestě do školy a domů; při závažnějším šikanování podání trestního oznámení na agresory na policii; může být podáno trestní oznámení i na školu jako na instituci, jejíž povinností je zajistit bezpečnost vašeho; kontaktovat se s orgány školy, kde mají zastoupení ostatní rodiče, a společně hledat pomoc.

Šikana na školách vede ke sníženému efektu pedagogického působení na žáky a podkopává jejich mravní vývoj. Ze svědků šikany, se kterou se nic nedělá, se stanou pasivní, apatičtí občané, kteří ztratili iluze o síle společnosti ve vynucování obecných pravidel správného chování. Nesprávný je názor, že zveřejnění šikany vede ke zhoršení situace. Cestou k nápravě je její zveřejnění. Je nutné prolomit neznalost, zlehčování, popírání a mlčení, a hledat odborníky kteří mají alespoň nějakou praxi v léčbě šikan. Pedagogové a rodiče se mohou obracet na linky důvěry, krizová centra a pedagogicko-psychologické poradny.